

FLORIN ZAMFIRESCU :

*„Materialul
actorului
este viața“*

Discuție la ore de seară cu actorul Florin Zamfirescu :

— **Florin Zamfirescu, de câți ani ești actor ?**

— Din 1956. Din acel an am o mică diplomă de recitator, un premiu mic luat la un concurs de amatori, la o fază între raioane. Așadar, pot spune că mă urc pe scenă de 28 de ani.

— **Și precocele actor ce a recitat ?**

— Nu-mi amintesc nici mort autorul, dar poezia se numea **Luptătorii pentru pace**. „Noi omenirea de pe-acest pământ / Vrem pace, bucurie, cînt...“

— **Acum din ce poet ai recita, dacă te-aș ruga ?**

— Spre rușinea mea, acum aș citi. Era o vreme cînd, cronometrînd, am ajuns la concluzia că aș avea ce recita șase zile și șase nopți, fără oprire.

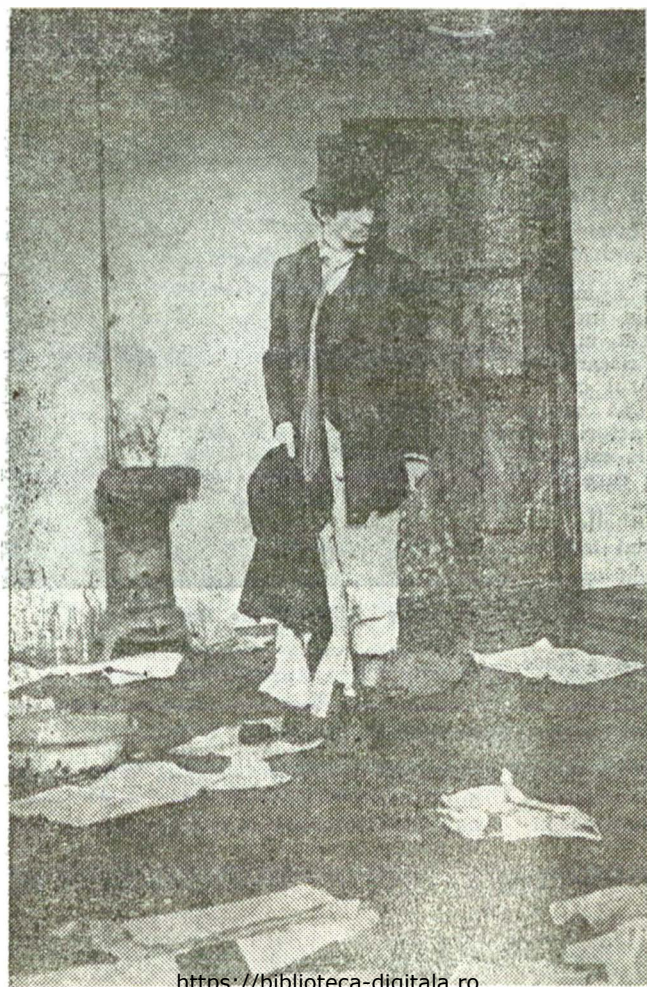
— **Tocmai acum nu mai recîți, cînd în averea ta ai strîns prietenia cu Nichita Stănescu ?**

— Cînd spuneam „spre rușinea mea“, mă gîndeam tocmai la el. Dar acum știu foarte puține versuri pe dinafară.

— **Nu mai citești poezie sau n-o mai înveți pe dinafară ?**

**In Ion Nebunul din „Năpasta“
de I. L. Caragiale, alături de
Dorina Lazăr și Cornel
Dumitraș**

**Rică Venturiano din „O
noapte furtunoasă“ de I. L.
Caragiale**

În „Pasărea Shakespeare“ de D. R. Popescu, alături de Ion Vilcu și Traian Dănceanu

— Nici una, nici alta. Am ajuns la concluzia că poezia nu este un început, un prim pas, cum toți am făcut, ci este un apogeu. Socotesc foarte riscant și nepotrivit că, la I.A.T.C., tînărul candidat la admitere este obligat să recite versuri, cînd, de fapt, doar actorii cu experiență pot s-o facă. Poezia este ultimul și cel mai înalt lucru la care poate ajunge un actor.

— **Un rol ca Hamlet sau Othello, un personaj chehovian și se par mai la-ndemină?**

— Mi-ați dat niște exemple tendențios alese... Ele sînt marea poezie...

— **Era vorba de recitare...**

— E o mare diferență între a face parte dintr-un spectacol, cu toate punctele sale de sprijin, și a sta singur în fața publicului, ca recitator. Mi se pare că Maria Filotti declara, undeva, că prefera să joace trei tragedii decît să recite „la față de cortină“. E foarte greu să stai în fața publicului doar cu tine însuși.

În „Zidarul“ de Dan Tărchilă

— **Și cînd ești între cellalți și în rol, nu mai ești „tu însuși“?**

— Știi foarte bine! Niciodată nu dispari. Dar există o convenție, o convenție după care te ascunzi cînd „ești“ personaj. Știu sigur că n-aș putea să fac eu, în public, gesturile pe care le făcea Rîcă

Venturiano al meu, gesturile pe care eu le făceam, dar nu mai eram responsabil de ele.

— Să ne oprim asupra convențiilor acestora și asupra modului în care ajung la ele.

— Cineva m-a întrebat care e materialul actorului...

— Era un om din afara teatrului ?

— Poate vă spun pe parcurs... Eu nu mă gândisem pînă mi s-a pus întrebarea. Atunci mi-a spus că materialul actorului e cuvîntul, idee ce-o mai auzisem și în alte ocazii. Instinctiv nu am fost de acord. Cuvîntul e materialul poetului, al scriitorului, al oratorului (și aceasta poate fi o artă). Materialul actorului este însă viața cu toate planurile ei. Și acum mă întorc la convenție. Cuvîntul înseamnă, la urma urmei, o convenție. Este materialul dramaturgului, pe care noi, actorii, îl primim, îl decodificăm și-l transformăm în ceva complet — actul de scenă. Vorbesc la modul ideal. Aș spune că adevăratul teatru este nu ceea ce face eu sau ceea ce face partenerul meu, ci aceea ce se-ntîmplă între noi, între noi ca personaje, bineînțeles, nu ca actori. Aici e o problemă atît de delicată încît nu mă incumet să o ating. Se spune că dacă-ți repeți „mă simt bine“ de zece ori, te vei simți chiar bine — chestiune de autosugestie. Nu-mi dau seama în ce măsură, spunînd de zece ori cuvintele lui Ion Nebună, convenția se depășește și actorul ajunge să sufere din pricina personajului său. Nu-mi dau seama unde e granița dintre convenție și am.

— Un mare actor român îmi spunea că a jucat Regele Lear prea devreme, îl lipsea experiența de viață. Al jucat multe roluri de maturitate reală sau artistică, al simțit vreodată lipsa acestei experiențe ?

— Cred că marele actor român vorbea dintr-un punct de vedere subiectiv. Eu l-am văzut în spectacol și nu cred că regizorul ar fi vrut altceva decît a fost.

— Este dreptul actorului la insatisfacție.

— Insatisfacția noastră nu contează !

— Atunci de unde vine lupta pentru mai bine, pentru perfecțiune ?

— Am să vă vorbesc despre o senzație pe care am avut-o de curînd. Am început să iau de la primele versuri opera poetică a lui Nichita Stănescu. Vă pot spune cu siguranță că din prima poezie, din primii ani Nichita era la fel ca în ultimii ani. Nu e vorba de o evoluție. Evoluție au elevii, cei care învață ceva. Creatorii au o dezvăluire treptată, mai grea sau mai puțin grea. Evoluția unui creator constă în dezvăluirea lui. Noi,

rei ce-l receptăm, evoluăm în înțelegere. El are doar viață lungă sau scurtă, tenacitate, forță. Și forța aceea o are de la început. Gheara de leu o are de la-nceput sau nu o are.

— Și actorul la fel ? Il consideri pe actor creator ?

— Dumneavoastră ce credeți ?

— Eu nu cred, acum, nimic, cu te provoc.

— Actorul nu-i doar un interpret. El preia un material și-l recrează. Ar fi bine să se ocupe cineva de aceste dileme în care ne zbatem în ultimul timp.

— În ultimii 2500 de ani... Acum, altceva : din atîția creatori independenți și personali, care participă la actul scenic, cum crezi că se ajunge la ceea ce spunem că este teatrul, la relația dintre personaje ?

— Cred că aș putea simplifica dificila dumneavoastră întrebare în felul următor : există creatori de piese de teatru, există creatori de spectacole și există creatori de roluri. De ce n-am accepta că toți acești trei „parametri“ (de fapt, sînt mai mulți, căci există și publicul creator) ar putea fi imbinăți armonios ?

— Să acceptăm și să vorbim despre armoniile pe care le-ai trăit.

— Întîlnirea care m-a marcat într-adevăr, pentru că a fost în perioada de formare, este aceea cu Alexa Visarion.

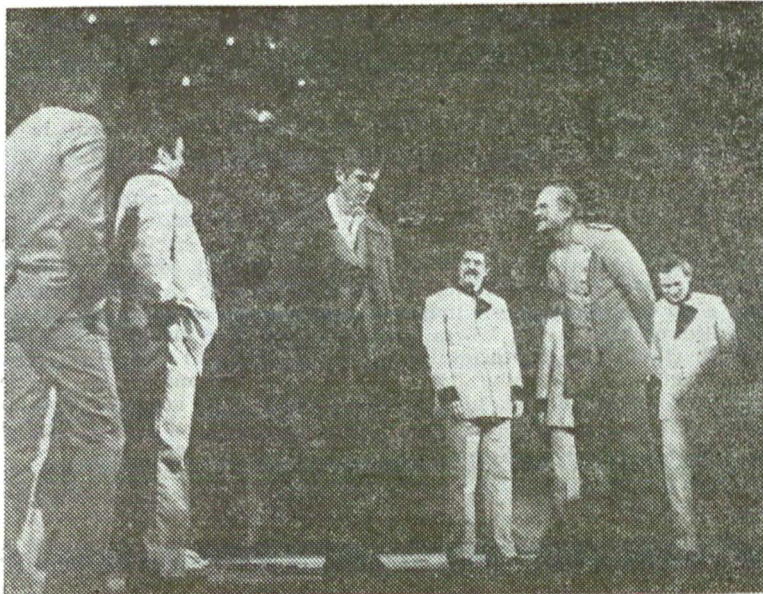
— Mă refeream la spectacole, nu neapărat la oameni.

— Ajung și la spectacole. Întîlnirea cu Alexa a fost o școală, cum cred că a fost și pentru el. În cele cîteva spectacole pe care le-am lucrat împreună, abia în clipa cînd mi-am obținut autonomie în gîndire, abia în clipa aceea am reușit să fac un rol de care să răspund. Pot să spun că pînă la O noapte furtunoasă nu funcționa între noi relația aceea mult dorită, de egalitate. Abia Rică Venturiano a apărut ca urmare a unor acumulări și a unor tensiuni nervoase, și cred că Alexa, dacă ar fi de față, ar recunoaște că e primul personaj reușit cu adevărat în lucrul cu el.

— Am fost mirată cînd, odată, m-al întrebat cum l-al putea cunoaște pe Constantin Noica. Era vorba de un interes pentru filosofie, domeniul pe care nu știam că îl frecventezi, sau de o fascinație în fața personalității filosofului, de un interes al actorului pentru oameni deosebiți ?

— Nu, nimic din toate acestea. De fapt, nici nu știu dacă am să-l pot cunoaște vreodată. Aș fi vrut să-l cunosc pentru a afla cîteva lucruri despre mine. Nu filosofia este cea care mă fascinează, sau mai bine zis nu cred că aș putea pași în filosofie. Dar între timp mi-am dat seama că este prea mult să deranjezi un om ca să afl cîteva despre tine

In rolul
titular
din
„Woyzeck“
de
Georg
Büchner

însuși, și mi-am adus aminte de un dicton care spune că dacă vrei să afli cu adevărat ceva, nu pune niciodată întrebări.

— Potrivit acestui dicton, ar trebui să oprim acum interviul. Dar eu voi continua să pun întrebări.

— Dictonul are valoare în anumite cazuri.

— În care ?

— În cazurile serioase.

— Și ce este foarte serios pentru Florin Zamfirescu ?

— Ne aflăm la o oră atât de tirzie încât aș putea să vă și spun. Mi-e teamă să nu mă afund în hățișuri, dar am să încerc... De la o vreme, cred că foarte serios este să fii tu însuși, și încerc să fii eu însumi dintr-o mare dorință de a mă cunoaște. O poți face ca medic, ca inginer, dar în primul rînd ca artist ești obligat. Cînd spun „ca artist“, o spun în speranța că...

— N-a fost, de fapt, nici un hățiș.

— Ba da. Pentru că ar mai fi multe de spus. Avem cu toții tentația vanitoasă de a însemna ceva pentru ceilalți... Și cred că meseria noastră exacerbează vanitatea.

— Poate-l vorba numai despre orgoliu...

— Măcar de-ar fi orgoliu, dar e vanitate. Iar lupta principală a fiecăruia trebuie să fie împotriva vanității. De copii avem o mare curiozitate, o dorință de a afla, de a cunoaște, și, pe nesimțite, devine important să-i facem pe ceilalți să afle despre noi — supremă vanitate.

— Ca actor, nu te bucuri cînd ești foarte cunoscut ?

— Am mai spus într-un interviu și repet întocmai o lungă perioadă am vrut să fiu cunoscut și, după ce s-ar părea că dorința mi-a fost satisfăcută, ceva dinlăuntru îmi spune că în meseria noastră e vorba de cu totul și cu totul altceva.

— Ce altceva ?

— Simt că n-am ajuns la un liman, la un rezultat, și deocamdată n-am rezolvat nimic. Simt nevoia să mă religiez în a afla. Niciodată nu poți afla despre un om mai multe decît atunci cînd te bagi în pielea lui. La urma urmei, asta-i diferența pentru un actor. Nu să-i convingi pe ceilalți că ești altcineva — să fii altcineva. Și cînd ești altcineva nu te mai interesează dacă ai convins sau nu.

— Cum se împacă asta cu capacitatea de a rămîne tu însuși ?

— A fi tu însuși, a păstra acel ceva al tău nu trebuie să existe, ca problemă, căci rămîi oricum...

— Să ne apropiem de concretul meseriei. Te supără că-l spun meserie ?

— Nu. Este o meserie pe care unii actori o ridică la rangul de artă. Și am să vă spun că e cea mai frumoasă meserie din lume. Făcînd meseria asta, mă simt complet, mă simt bine în ea. Nu mi-am dorit niciodată roluri anume. M-am ferit instinctiv să-mi doresc ceva. Totdeauna mi-a fost frică de roluri. M-am apropiat cu groază, cu spaimă de fiecare dintre ele, luîndu-l pe ocolite, ferindu-mă să vorbesc despre el. Să vă mai spun un secret. Nu aș dori să fac ce-mi place, ci aș dori să fac să-mi placă ceea ce

fac. Îți trebuie o mare putere ca să reușești să faci să-ți placă ceea ce faci, chiar dacă inițial nu simțeați nici un fel de atracție.

— **Atunci de ce nu-ți propui singur niște partituri foarte grele?**

— Pentru că e o tentație mult mai mare să-i lași pe cei din jur să arate în ce te văd.

— **Care ar fi momentele dezvoltării actorului Florin Zamfirescu?**

— Ce-o fi acela talent?

— **Tot de vreo două milenii se tot întrecă esteticienții și alții.**

— Numai punind întrebarea și mergând pe direcția aceasta, aș putea să fac un raționament, pe etape. Ar fi virstele...

— **Nu neapărat.**

— Din momentul când stă pe propriile lui picioare, artistul, de orice gen, are niște etape identice cu etapele vieții lui, cu accidentele acesteia... Talentul este sau nu este. Nu se pierde, nu se cistigă. Ce este talentul? Să fie expresivitate? E importantă, dar nu-i de-ajuns. Să fie intuiție? Parcă n-ar fi de-ajuns. Un instinct bun? O puritate? Cultura? Toate la un loc? Da, cred că toate la un loc, cu condiția să mai fie încă ceva: pasiune!

— **Și Florin Zamfirescu le are pe toate acestea?**

— Cultura se formează, expresivitatea, la fel. Au etapele lor. Pasiunea nu se învață. Pasiunea este o dorință prelungită, ea există sau nu, la fel cu forța vitală. Cred că pasiunea e totul.

— **S-au văzut mulți veleitari pasionați, mai ales în meseria de actor.**

— Era firesc să spu-neți asta. Dar nu pot să răspund decât că eu nu cred că există artist fără pasiune.

— **Poate mai lipsește ceva din lista aceea...**

— Probabil că mai lipsește. Oricum pasiunea este un ax fără de care nu se poate.

— **Respecti mulți oameni din breaslă?**

— Respect breasia.

— **Admiri mulți oameni din breaslă?**

— Foarte mulți.

— **Până la a avea și modele?**

— Da. Idolul meu, fără să-l fi cunoscut, dar știind multe despre el, este Ion Manolescu. M-a fascinat într-atit personalitatea sa și l-am urmărit atit, încit am ajuns să-l imit și aș putea înregistra la radio un text cu vocea lui. Asta nu înseamnă nimic, decit, poate, un divertisment. Iar actorul de astăzi care mă fascinează și care are definitiv un colț în inima mea este Ștefan Iordache. N-aș putea sau n-aș vrea să joc ca el, nu aș face din el un idol. Dar pentru seriozitatea lui, pentru felul în care își face meseria...

— **Scril?**

— Nu.

— **Nu minți? Parcă ascunzi ceva.**

— Nu ascund nimic. Mi-aș dori să trăiesc foarte mult. Îmi place să trăiesc pentru că nu m-am plictisit niciodată.

**Convorbire realizată de
Florica ICHIM**

NOTE

Cărți uitate

Dintre istoriile parțiale ale teatrului nostru, scrieri de autoritate, de neînlocuit și azi, au văzut lumina tiparului, în ediții științifice, la multe decenii de la ediția princeps, două: Teodor T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova* (1975) și Dimitrie C. Ollănescu, *Teatrul la români* (1981), aceasta din

urmă fiind o istorie a scenei valahe până în pragul veacului nostru. Deci, pentru Moldova și Țara Românească cel interesat și au surse de autoritate, în cazul în care vor să aprofundeze evoluția scenei, pe zone.

Dar pentru Transilvania? În 1945, apăreau la Timișoara două cărți menite să se completeze reciproc: Ștefan Mărcuș, *Thalia română*, vol. I (și singurul), și Aurel Buteanu, *Teatrul românesc în Ardeal și Banat*. Prima investighează trecutul scenelor transilvane din veacul al 18-lea și până la Unirea cea mare; a doua se ocupă de

evoluția interbelică a Teatrului Național din Cluj (trupă, repertoriu).

O reeditare a lor se impune. Bogăția de date și fapte (mai ales pentru perioada diletantă a scenei ardeleni), iconografia, în mare parte de negăsit azi, repertoriul pe stagiuni până în 1944 (nu avem un muzeu pentru Transilvania; cel din Arad, excelent, privește scena locală) etc., sînt, desigur, argumente în acest sens. E, în toate acestea, o sugestie avînd în vedere existența unei colecții specializate în scrieri de istorie teatrală, la Editura „Eminescu“.

I. N.